

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 280/07-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti J. F., K.; J. B., K.; J. B., K.; M. K., K.; Ľ. B., K.; Š. F., K.; M. F., K., a A. G., K., zastúpených advokátkou JUDr. Ľ. V., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 821/94) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. F., J. B., J. B., M. K., Ľ. B., Š. F., M. F. a A. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 821/94) p o r u š e n é b o l o .

2. Sťažnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 280/07-14 z 18. októbra 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. F., J. B., J. B., M. K., Ľ. B., Š. F., M. F. a A. G. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 821/94).

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 26. novembra 2007 predsedu okresného súdu, aby sa k sťažnosti vyjadril a aby ústavnému súdu zaslal súdny spis.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti z 12. decembra 2007 (sp. zn. Spr. 2364/05 doručenom ústavnému súdu 20. decembra 2007) uviedol:

„Dňa 13. 10. 1994 žalobcovia O. B., A. F., F. B., Š. F., M. B., M. F., M. R. a M. L. podali žalobu o odstránenie stavby postavenej na ich pozemku č. 6993/2 zapísanom v katastri nehnuteľnosti na LV č. 11648, proti žalovanému TJ VSŽ K.

Tejto žalobe bola pridelená sp. zn. 15 C 821/94.

Po zaplatení súdneho poplatku za návrh dňa 26. 4. 1995, súd vykonal prípravu pojednávania podľa § 114 O. s. p.

Uznesením č. k. 15 C 821/94-11 zo dňa 27. 7. 2000 súd pripustil do konania na strane žalovaného Mesto K.

Prvé pojednávanie vo veci súd nariadil na 25. 10. 2000.

Ďalší termín bol vytýčený na 11. 12. 2003 a 20. 4. 2004.

Uznesením č. k. 15 C 821/94-108 zo dňa 17. 6. 2004, súd pripustil do konania na strane žalovaného T. s. r. o. K.

Od 11. 11. 2004 sa táto vec na základe uznesenia 15 C 289/94-150 prejednáva v rámci spoločného konania pod sp. zn. 15 C 289/94.

Uznesením č. k. 15 C 289/94-150 zo dňa 11. 11. 2004 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie znalcom, Ing. M. H.

Znalec spis 15 C 289/94 prevzal na vypracovanie posudku 11. 4. 2005. Vzhľadom na náročnosť znaleckej úlohy 4. 7. 2005 znalec požiadal o predĺženie lehoty na vypracovanie posudku do 30. 9. 2005.

Dňa 27. 9. 2005 znalec požiadal o predĺženie lehoty o ďalších 60 dní.

Súd predĺžil znalcovi lehotu na vypracovanie posudku do 30. 11. 2005.

Znalec posudok doručil súdu až 2. 1. 2006.

11. 1. 2006 bol znalecký posudok a uznesenie o priznaní odmeny znalcovi doručené všetkým účastníkom.

Uznesením č. k. 15 C 289/94-261 zo dňa 25. 5. 2006 súd nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou Ing. E. L., na ocenenie vecného bremena.

K znaleckému posudku žalovaní predložili písomné stanovisko, v ktorom namietajú množstvo nedostatkov v znaleckom posudku.

Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 2. 3. 2007, ktoré bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania na 3. 4. 2007, toto pojednávanie sa však neuskutočnilo vzhľadom na neprítomnosť predvolanej znalkyne Ing. L.

Posledné pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 6. 3. 2007, ktoré bolo odročené na neurčito.

Je pravdou, že od roku 1994 nebolo ešte vo veci meritórne rozhodnuté.

Po právnej stránke vec nie je náročná. Je však náročná po stránke skutkovej.

V konaní vystupuje na strane žalobcov viacej subjektov, z ktorých v priebehu konania niekoľkí zomreli, a preto bolo potrebné čakať na výsledky dedičských konaní. Na objektívne zistenie skutkového stavu bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Tieto skutočnosti a tiež zmeny v osobe zákonnej sudkyne značne prispeli k predĺženiu konania.

Žiadame upustiť od ústneho pojednania sťažnosti, pretože od tohto pojednania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu zistil v zásade rovnaké skutočnosti, ako vo svojom vyjadrení uviedol okresný súd.

Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní z 19. februára 2008 oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o nároku sťažovateľov na odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne o zriadení vecného bremena. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na vstupovanie ďalších účastníkov do konania v súvislosti s právnym nástupníctvom po zomrelých žalobcoch možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Samotnú vecnú zložitosť (na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 12. decembra 2007 aj predseda okresného súdu) však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovatelia prispeli

k zbytočným priesťahom v konaní. Sťažovatelia vstúpili do prebiehajúceho konania ako právni nástupcovia po smrti ich právnej predchodkyne (poručiťky) A. F., ktorá zomrela 8. apríla 2003, avšak ústavný súd už v súvislosti so zmenou účastníkov konania v predchádzajúcej judikatúre uviedol, že „navrhovatelia môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priesťahov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo zmene účastníkov“ (napr. IV. ÚS 403/04, II. ÚS 95/06).

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd z dosiaľ vykonaných úkonov zistil, že okresný súd bol v spore sťažovateľov v podstate nečinný. Vzhľadom na skutočnosť, že nečinnosť okresného súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 289/94 (predtým vedené pod sp. zn. 15 C 821/94) ako celok, ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony okresného súdu (nariadenie pojednávania po 6 rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako 10 rokoch atď.).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v odvolávaní sa na nutnosť zisťovania výsledkov dedičských konaní z dôvodu úmrtí niekoľkých žalobcov, potrebu nariadenia znaleckého dokazovania a na zmenu zákonnej sudkyne, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priesťahy v danom konaní, ústavný súd neakceptoval. Uvedené skutočnosti jednotlivo ani vo vzájomnej spojitosti nemôžu odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktoré doteraz predstavuje viac ako trinásť rokov.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 821/94) došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 15 C 289/94 konal bez zbytočných priet'ahov vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 195/05 (m. m. IV. ÚS 187/05, IV. ÚS 45/07, IV. ÚS 99/07).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

S'ťažovatelia v s'ťažnosti žiadali priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk pre každého.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že s'ťažovatelia sú právnymi nástupcami A. F., ktorá vystupovala ako pôvodná žalobkyňa v dvoch samostatných súdnych konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 15 C 817/94 a sp. zn. 15 C 821/94. Rozhodnutím okresného súdu z 11. novembra 2004 boli spojené na spoločné konanie a ďalej vedené pod sp. zn. 15 C 289/94.

Vzhľadom na to, že ústavný súd už nálezom č. k. IV. ÚS 187/07-30 z 25. októbra 2007 priznal s'ťažovateľom finančné zadost'učinenie za zbytočné priet'ahy v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 817/94) v sume 80 000 Sk pre každého, považoval v tomto prípade výrok o porušení základného práva

sťažovateľov za dostatočnú ochranu ich základného práva, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť aj to, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné prietahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómnym prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Ľ. V., ktoré si uplatnili v sume 47 100 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Vychádzajúc z fakultatívnosti a odôvodniteľnosti rozhodovania o trovách konania, ústavný súd nevyhovel žiadosti sťažovateľov o priznanie náhrady trov konania, zohľadniac predovšetkým už vedené skutočnosti týkajúce sa tých istých účastníkov a nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 187/07, pričom v tejto súvislosti ústavný súd nepovažoval náklady právneho zastúpenia v predmetnej veci za trovy potrebné a najmä účelne vynaložené na uplatňovanie práv sťažovateľov v zmysle ustanovenia § 142 ods. 1 OSP (bod 2 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2008